

Från: Hanna Zeland <hanna.zeland@regeringskansliet.se>
Skickat: den 4 maj 2015 16:18
Till: kammarrattenistockholm@dom.se; migrationsverket@migrationsverket.se; huvudkontoret@forsakringskassan.se; socialstyrelsen@socialstyrelsen.se; huvudkontoret@skatteverket.se; kronoberg@lansstyrelsen.se; stockholm@lansstyrelsen.se; vasterbotten@lansstyrelsen.se; registrator@statskontoret.se; registrator@su.se; konkurrensverket@kkv.se; registrator@arbetsformedlingen.se; ifau@ifau.uu.se; info@bjuv.se; kommun@borlange.se; boras.stad@boras.se; kontaktcenter@botkyrka.se; eskilstuna.kommun@eskilstuna.se; kommunen@falkoping.se; gavle.kommun@gavle.se; goteborg@goteborg.se; kontaktcenter@helsingborg.se; kommun@herjedalen.se; kommun@harnosand.se; kommun@karlskoga.se; knivsta@knivsta.se; kommun@kristianstad.se; servicecenter@kumla.se; info@kungsbacka.se; lulea.kommun@lulea.se; malmostad@malmoe.se; info@mariestad.se; norrkoping.kommun@norrkoping.se; kommun@nykoping.se; kommunen@oskarshamn.se; partille.kommun@partille.se; simrishamns.kommun@simrishamn.se; kommunstyrelsen@solna.se; kommunen@staffanatorp.se; Funktion Kommunstyrelsen; info@vilhelmina.se; kommun@vingaker.se; info@skl.se; info@folkbildningsradet.se; kansli@sios.org; info@skr.org; info@sverigeskvinnolobby.se; info@redcross.se; marianne.ahren@almega.se; sverige@coompanion.se; info@foretagarna.se; remisser; info@lo.se; kansli@saco.se; info@tco.se
Ämne: Remiss av DS 2015:26 Avskaffande av etableringslotsar
Bifogade filer: Ds2015-26_webb.pdf; Remissbrev Ds 2015-26.pdf

Arbetsmarknadsdepartementet sänder härmed ut bifogade departementspromemoria med förslag om avskaffande av systemet med etableringslotsar (Ds 2015:26). En tryckt version kommer också att skickas per post. Remissynpunkter önskas senast den 3 augusti 2015.

Med vänlig hälsning

Hanna Zeland
Enheten för integration och urban utveckling
Arbetsmarknadsdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
08-405 36 30
070-292 91 33
hanna.zeland@regeringskansliet.se
www.regeringen.se

Arbetsmarknadsdepartementet

Departementspromemorian Avskaffande av systemet med etableringslotsar

Remissinstanser:

1. Kammarrätten i Stockholm
2. Migrationsverket
3. Försäkringskassan
4. Socialstyrelsen
5. Skatteverket
6. Länsstyrelsen i Kronobergs län
7. Länsstyrelsen i Stockholms län
8. Länsstyrelsen i Västerbottens län
9. Statskontoret
10. Stockholms universitet
11. Konkurrensverket
12. Arbetsförmedlingen
13. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
14. Bjuv kommun
15. Borlänge kommun
16. Borås kommun
17. Botkyrka kommun
18. Eskilstuna kommun
19. Falköping kommun
20. Gävle kommun
21. Göteborg kommun
22. Helsingborg kommun
23. Härjedalen kommun
24. Härnösand kommun
25. Karlskoga kommun
26. Knivsta kommun
27. Kristianstad kommun
28. Kumla kommun
29. Kungsbacka kommun

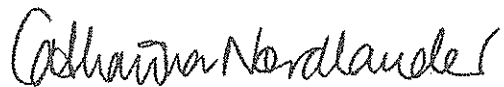
30. Luleå kommun
31. Malmö kommun
32. Mariestad kommun
33. Norrköping kommun
34. Nyköping kommun
35. Okarshamn kommun
36. Partille kommun
37. Simrishamn kommun
38. Solna kommun
39. Staffanstorps kommun
40. Stockholm kommun
41. Vilhelmina kommun
42. Vingåker kommun
43. Sveriges Kommuner och Landsting
44. Folkbildningsrådet
45. Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige, SIOS
46. Sveriges kristna råd
47. Sveriges kvinnolobby
48. Svenska Röda Korset
49. Almega
50. Coompanion
51. Företagarna
52. Svenskt Näringsliv
53. Landsorganisationen i Sverige, LO
54. Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO
55. Tjänstemännens Centralorganisation, TCO

Remissvaren ska ha kommit in till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 3 augusti 2015. Vi ser gärna att remissvaren även skickas i elektronisk form via e-post till a.registrator@regeringskansliet.se i både word- och pdf-format. Vi skulle uppskatta om filnamnet är Regeringskansliets diarienummer A2015-1383-IU, följt av remissinstansens namn. Remissvarens disposition bör om möjligt ansluta sig till dispositionen i betänkandet. I remissvaret anges Regeringskansliets diarienummer A2015-1383-IU.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. **Myndigheter under regeringen** är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta. För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Frågor under remisstiden kan ställas Hanna Zeland (e-postadress: hanna.zeland@regeringskansliet.se) med telefonnummer 08-405 36 30.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

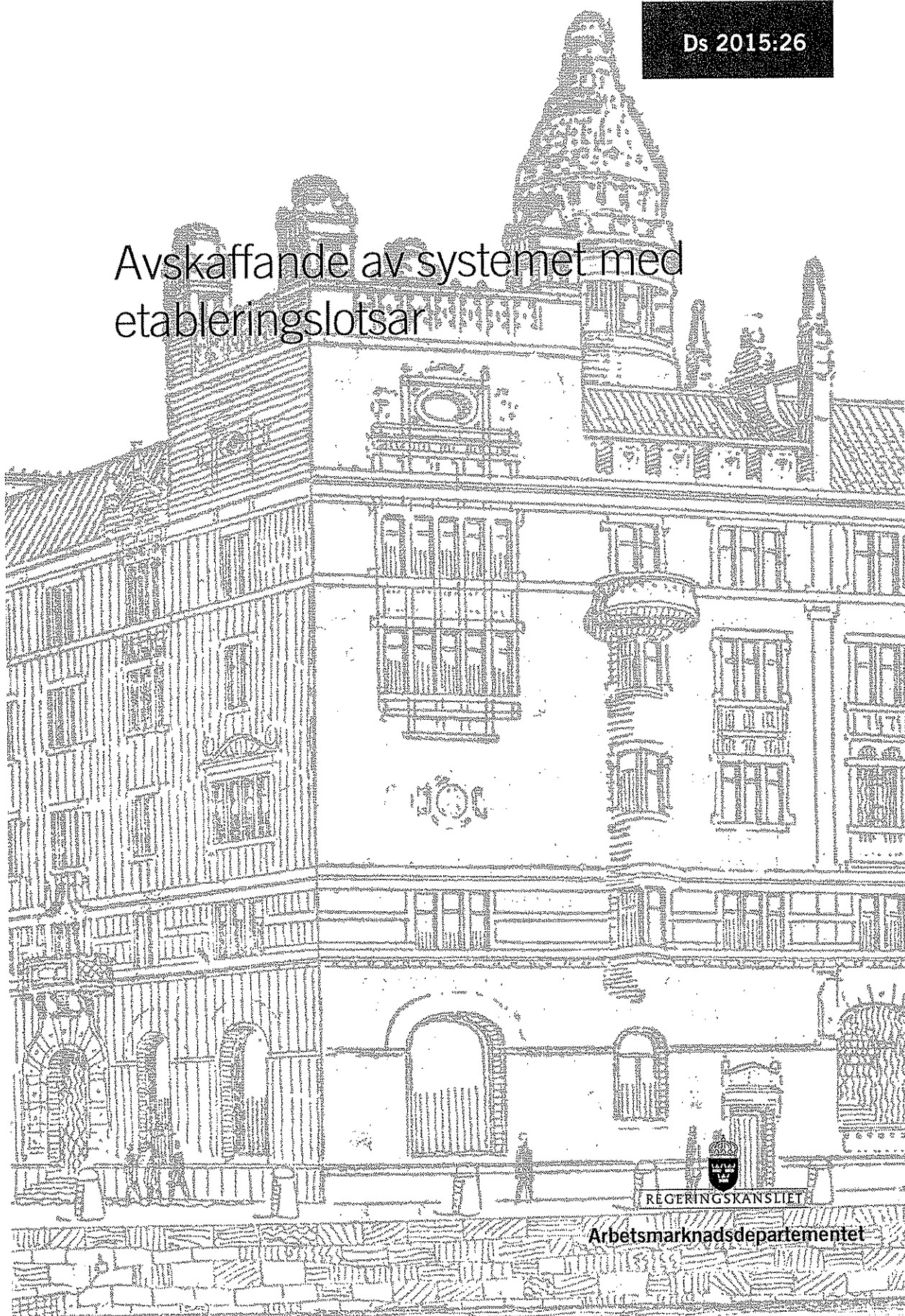

Catharina Nordlander
Tf. Expeditions- och rättschef

Kopia till
Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm

Ds 2015:26

Avskaffande av systemet med etableringslotsar

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

Ds 2015:26

Avskaffande av systemet med etableringslotsar

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.
Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner
som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss

Omslag: Regeringskansliets standard.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24294-0

ISSN 0284-6012

Sammanfattning

Enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska Arbetsförmedlingen tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända rätt att välja en etableringslots. I denna promemoria föreslås att detta krav ska upphöra att gälla den 1 januari 2016.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Författningsförslag	5
2 Bakgrund och behov av förändring	7
3 Etableringslotsarna avskaffas	11
4 Inga behov av ytterligare ändringar då etableringslotsarna avskaffas	13
5 Konsekvenser	17
6 Författningskommentar	21

1 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
dels att 11–13 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 11 § ska utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2 Bakgrund och behov av förändring

Etableringsuppdraget

Den 1 december 2010 reformerades mottagandet av nyanlända invandrare genom införandet av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208). Syftet med etableringsreformen var att underlätta och påskynda nyanländas etablering i samhälls- och arbetslivet. Staten fick genom Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för vissa nyanländas etablering.

Den målgrupp som omfattas av lagen är flyktingar, andra skyddsbehövande m.fl. som har beviljats uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring och deras anhöriga som ansöker om uppehållstillstånd inom sex år från det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun. Målgruppen är enligt 2–2 b §§ etableringslagen begränsad till personer i åldern 20–64 år som har beviljats uppehållstillstånd, men även nyanlända i åldern 18–19 år som beviljats uppehållstillstånd omfattas av lagen om de saknar föräldrar i Sverige.

Kommuner, landsting och kommunalförbund får statlig ersättning för mottagande av och insatser för vissa nyanlända. Den statliga ersättningen lämnas för samma målgrupp som gäller för lagen, dock utan avgränsning till den nyanländes ålder. Etableringslagen kompletteras av förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare, förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare,

förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Av etableringslagen framgår att Arbetsförmedlingen ska upprätta en etableringsplan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering. En nyanländ har rätt att få en etableringsplan inom ett år efter att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun. Den ska vid behov revideras av Arbetsförmedlingen och omfattar längst 24 månader. Etableringsplanen ska som huvudregel omfatta aktiviteter på heltid. Planen ska minst innehålla utbildning i svenska för invandrare, samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet (arbetsförberedande insatser).

Valfrihetssystem med etableringslotsar

En arbetsförberedande insats som infördes i samband med etableringsreformens ikraftträdande var etableringslotsen. Enligt 11 § i etableringslagen ska Arbetsförmedlingen tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända rätt att välja en av Arbetsförmedlingen godkänd och kontrakterad leverantör av tjänster, en s.k. etableringslots. Av andra meningen i 11 § framgår att Arbetsförmedlingen inte behöver tillämpa samma valfrihetssystem för alla nyanlända. Enligt 12 § ska Arbetsförmedlingen när den tillhandahåller valfrihetssystem tillämpa lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Av 13 § framgår att Arbetsförmedlingen ska vara upphandlande myndighet enligt 2 kap. 7 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem och att när Arbetsförmedlingen tillämpar den lagen ska bestämmelserna om jäv i 11 och 12 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpas.

Rätten att välja etableringslots gäller de nyanlända som har rätt till en etableringsplan. Av regeringens prop. 2009/10:60 Nyanlända invandras arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd framgår att etableringslotsen var tänkt att fungera som en länk mellan den nyanlände och det svenska samhället och att komplettera den nyanländes kontaktnät under dennes första tid i landet. Etableringslotsen skulle vara en

fristående aktör som skulle stödja individen utifrån hela dennes livssituation. Lotsen skulle vara stödjande och pådrivande i förhållande till den nyanlände och ha den huvudsakliga kontakten med den nyanlände. Lotsens arbete var tänkt att bidra till att syftet med etableringsinsatserna, att underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet, uppfylldes.

Uppgifter som lotsen enligt propositionen skulle kunna erbjuda var råd och stöd vid studie- och yrkesval, matchning, coaching, jobbsökaraktiviteter, hjälp med arbetsgivarkontakter, anskaffning av praktikplatser och fungera som socialt stöd. Lotsen skulle även kunna se till att den nyanlände fick information så att han eller hon kunde fatta relevanta beslut för sin framtid. En utgångspunkt för ersättningen till etableringslotsarna var att den skulle vara prestations- och resultatbaserad.

I december 2014 hade, enligt uppgifter från Arbetsförmedlingen, 82 procent av de nyanlända en etableringslots, totalt 31 800 personer. Färre kvinnor än män hade stöd av en lots, 73 procent respektive 89 procent. Lotsen träffade personen i genomsnitt 3,5 timmar i månaden. Vid samma tidpunkt fanns 353 leverantörer som erbjöd lots på 1 455 platser. Marknaden utgjordes till 73 procent av aktiebolag. Aktörer inom civila samhället, i form av ideella föreningar, stiftelser och fonder, utgjorde 7 procent av marknaden. Av samtliga företag hade 49 procent färre än 10 anställda och 15 procent fler än 50 men färre än 200 anställda.

Kostnaden för ersättning till etableringslotsar uppgick till 608 miljoner kronor år 2014. Enligt Arbetsförmedlingens prognos för utbetalningar från 20 februari 2015 beräknas kostnaderna för etableringslotsar uppgå till 850 miljoner kronor för 2015, 880 miljoner kronor för 2016 och 1 620 miljoner för 2017. I beräkningarna har myndigheten inte tagit hänsyn till att avtalen med samtliga lotsföretag sades upp den 20 februari 2015. Se vidare nedan.

Behov av förändring

Flera granskningar har gjorts av etableringsreformens effekter och resultat. Riksrevisionen konstaterade i rapporten *Etableringslotsar – fungerar länken mellan individen och arbetsmarknaden?* (RiR

2014:14) att bristerna i lotstjänsten indikerade att den inte är en effektiv insats för att påskynda etablering i arbetslivet. Riksrevisionen pekade bl.a. på att det inte gick att påvisa några samband mellan deltagande i lotstjänsten och de nyanländas etablering i arbetslivet. Riksrevisionen framhöll även att tjänsten har en för bred utformning i förhållande till omfattningen av tjänsten vilket bidrar till ett för lågt arbetsmarknadsfokus. En liknande synpunkt framförde Statskontoret i rapporten Etableringen av nyanlända – en uppföljning av myndigheternas genomförande av etableringsreformen (2012:22).

Vidare konstaterade Riksrevisionen att valfrihetssystemet inte fungerar som det är tänkt, vilket riskerar att påverka de nyanländas etablering. Riksrevisionen ifrågasatte även om ersättningssystemets konstruktion är lämplig för tjänsten.

I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1, utg.omr. 13) aviserade regeringen en översyn av rätten till etableringslots med syftet att tjänsten från och med den 1 januari 2016 skulle göras till en behovsprövad insats. Därutöver framförde regeringen att översynen skulle resultera i förslag att avskaffa etableringslotsarna. I arbetsmarknadsutskottets betänkande (bet. 2014/15:AU2) välkomnade utskottet allianspartiernas förslag att göra etableringslotsarna till en behovsprövad insats.

Den 20 februari 2015 avslutade Arbetsförmedlingen sina avtal med etableringslotsar. Arbetsförmedlingen motiverade sitt beslut med att säkerhet och kvalitet inte längre kunde garanteras med hänvisning till den eskalering av klagomål som hänförde sig till oegentlig eller rent av brottslig verksamhet inom etableringslotstjänsten. Beslutet innebar att samtliga kontrakterade leverantörers avtal, på samtliga verksamhetsställen, sades upp.

En betydande del av medlen för etableringsinsatser används för närvarande till etableringslotsar. Det är viktigt att resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, så att de nyanlända får ett effektivt och ändamålsenligt stöd i sin arbetsmarknadsetablering. Mot bakgrund av det ovan sagda och de allvarliga brister i systemet med etableringslotsar som har framkommit är det angeläget att åstadkomma en förändring.

3 Etableringslotsarna avskaffas

Förslag: Etableringslagens krav, att Arbetsförmedlingen som upphandlande myndighet, med tillämpning av lagen om valfrihetssystem, ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända rätt att välja en av Arbetsförmedlingen godkänd och kontrakterad leverantör (etableringslots) upphör att gälla den 1 januari 2016.

Skälen för förslaget: Det kan konstateras att systemet med etableringslotsar i praktiken inte har fungerat enligt etableringsreformens intentioner. Lotsinsatsen har utgjort en mycket begränsad del av den nyanländes etableringsplan. Riksrevisionen (RiR 2014:14) konstaterade flera brister i lotstjänsten som indikerar att den inte är en effektiv insats för att påskynda etablering i arbetslivet. Bland annat konstaterade Riksrevisionen att tjänsten har för lågt arbetsmarknadsfokus, då detta blivit underordnat det sociala stödet till de nyanlända, och att det finns brister i själva valfrihetssystemet. Riksrevisionen ifrågasatte även lämpligheten i ersättningssystemets konstruktion.

Enligt Arbetsförmedlingen har antalet klagomål om oegentlig eller brottslig verksamhet inom tjänsten ökat, vilket föranlett att myndigheten har avbrutit samtliga avtal med etableringslotsar.

Införandet av etableringslotsar innebar att Arbetsförmedlingen föreskrevs en skyldighet att tillhandahålla en insats i en fastställd form hos en kompletterande aktör. Uppdraget var dock alltför otydligt specificerat. Erfarenheterna av lotssystemet har visat att det inte är lämpligt att reglera en insats i en fastställd form hos en kompletterande aktör. I stället bör Arbetsförmedlingen få avgöra vilken insats som är lämplig utifrån den enskildes behov.

Av de granskningar som gjorts kan konstateras att det inte är ändamålsenligt med två aktörer, Arbetsförmedlingen och etableringslotsen, som båda ska arbeta för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering på arbetsmarknaden. Detta innebär en otydlig ansvarsfördelning mellan aktörerna och riskerar att leda till ineffektivitet och dubbelarbete.

De brister som har konstaterats är så allvarliga att det inte bedöms vara ändamålsenligt att behålla systemet med etableringslotsar. Bristerna motverkar syftet med etableringsinsatserna och riskerar att undergräva legitimiteten för etableringsuppdraget i sin helhet. Etableringsuppdraget omfattar stora offentliga utgifter och det är viktigt att resurserna används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, så att nyanlända får relevant stöd i sin arbetsmarknadsetablering. Mot denna bakgrund bör etableringslagens krav, att Arbetsförmedlingen som upphandlande myndighet, med tillämpning av lagen om valfrihetssystem ska tillhandahålla ett eller flera valfrihetssystem som ger nyanlända rätt att välja en av Arbetsförmedlingen godkänd och kontrakterad leverantör (etableringslots), upphöra.

Det är angeläget att åtgärder vidtas för att underlätta att nyanlända invandrare så snart som möjligt kommer i egen försörjning genom arbete. Det är även viktigt att statens resurser används på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt. Mot den bakgrunden bör lagändringen träda i kraft den 1 januari 2016.

Något behov av övergångsbestämmelser finns inte.

4 Inga behov av ytterligare ändringar då etableringslotsarna avskaffas

Bedömning: Det behövs ingen särskild insats som ersätter tjänsten etableringslots.

Det är inte nödvändigt med ytterligare lagstiftningsändringar i samband med avskaffandet av etableringslotsar.

Skälen för bedömningen

Arbetsförberedande insatser

Enligt förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska etableringsplanerna utformas med utgångspunkt i den nyanländes utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet, behov av utbildning och andra insatser, samt andra förhållanden av betydelse för hans eller hennes etablering på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiska program kan erbjudas de nyanlända efter en bedömning av om insatsen är lämplig både för den enskilde och utifrån ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.

Nyanlända inom etableringsuppdraget har möjlighet att ta del av alla de generella insatser inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som står till Arbetsförmedlingens förfogande. Utöver detta finns vissa insatser som är specifika för nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Även om etableringslotsarna avskaffas har Arbetsförmedlingen möjlighet att anlita kompletterande aktörer för att snabbt och effektivt få arbetsökande i arbete. Arbetsförmedlingen kan även fortsättningsvis enligt lagen (2010:536) om valfrihet hos

Arbetsförmedlingen upphandla insatser inom ett eller flera valfrihetssystem. Flera av de leverantörer som erbjuder tjänsten etableringslots har gjort ett bra arbete och många är även leverantörer av andra av Arbetsförmedlingens upphandlade tjänster och utbildningar. Dessa tjänster kan leverantörerna även fortsättningsvis erbjuda.

Lotsinsatsen har endast utgjort en begränsad del av etableringsplanerna. Med hänsyn till det samlade utbud av arbetsmarknadspolitiska insatser som Arbetsförmedlingen har att tillgå bedöms det därför inte finnas behov av att införa nya insatser som ska erbjudas de nyanlända då systemet med etableringslotsar avskaffas. Arbetsförmedlingen ska vidare erbjuda de insatser som är lämpliga utifrån den enskildes behov så att den nyanlände erbjuds individanpassade etableringsinsatser. Det bör överlämnas till myndigheten att själv avgöra om insatserna ska tillhandahållas i myndighetens egen regi eller genom anlitan av kompletterande aktörer. Detta skapar ökade förutsättningar för att de resurser Arbetsförmedlingen har till förfogande används ändamålsenligt och effektivt för att påskynda de nyanländas arbetsmarknadsetablering.

Ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna i etableringsprocessen

Kommunerna har en central och viktig roll vad gäller nyanländas etablering. Det är en utmaning för många kommuner att på kort tid klara en så stor befolkningsökning som dagens flyktingmottagande innebär. Etableringsuppdraget innebär att Arbetsförmedlingen fick ett samordnande ansvar för etableringsinsatserna för nyanlända vuxna. Många kommuner har uppfattat att kommunernas betydelse för etableringen av nyanlända åsidosattes vid införandet av etableringsreformen 2010. Kommunerna har dock kvar många viktiga uppgifter när det gäller nyanländas etablering, bland annat utbildning i svenska för invandrare, mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning samt andra insatser för att underlätta etablering i samhället. För dessa insatser får kommunerna en ersättning från staten. Den formella ansvarsfördelningen för dessa frågor ändrades således inte i och med etableringsreformen, utan är densamma som innan reformen trädde i kraft. Kommunerna har lång erfarenhet och stor kunskap när det gäller mottagandet av

nyanlända och är därför en viktig aktör i arbetet med nyanländas etablering. Genom lokala överenskommelser har de olika aktörernas roller och samverkan vidareutvecklats.

Att stödja och vägleda enskilda i frågor av social och praktisk karaktär är i grunden ett kommunalt ansvar. Enligt 3 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialnämnden bl.a. svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det. Insatserna som regleras i socialtjänstlagen ges efter en behovsprövning. Därtill kommer att alla myndigheter enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) har en serviceskyldighet som innebär att myndigheten ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Det bör även framhållas att varje kommun enligt 5 § lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare är skyldig att se till att nyanlända erbjuds samhällsorientering. Enligt förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska samhällsorienteringen påbörjas så snart som möjligt efter det att en etableringsplan har upprättats. Den ska normalt vara avslutad ett år efter det att etableringsplanen har upprättats.

Huvudsyftet med insatsen etableringslots var att den skulle vara en arbetsförberedande insats. Som tjänsten har utvecklats har etableringslotsarna i större omfattning än avsett hanterat frågor av social och praktisk karaktär. Införandet av etableringslotsarna har därför medfört en otydlighet i ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna i etableringsuppdraget. Lotsens arbete har till viss del kommit att överlappa både kommunernas och Arbetsförmedlingens uppdrag. Som följd av att etableringslotsarna avskaffas minskar antalet aktörer i etableringsuppdraget och den upplevda otydligheten för dessa frågor bör därmed minska.

Den sammantagna bedömningen är att det inte finns behov av att göra några ytterligare förändringar i regelverket, varken för kommunerna eller för andra myndigheter, med anledning av avskaffandet av systemet med etableringslotsar.

5 Konsekvenser

Konsekvenser för nyanlända

Förslaget innebär att systemet med etableringslotsar avskaffas och därmed upphör även de nyanländas rätt att välja en etableringslots. De nyanlända kommer även i fortsättningen kunna erbjudas individanpassade insatser som syftar till att påskynda dennes arbetsmarknadsetablering.

Nyanlända kommer även ha möjlighet att i vissa situationer välja utförare av insatser. Mot bakgrund av den begränsade omfattning som lotsinsatsen har haft inom etableringsplanen bedöms konsekvensen i form av minskad egenmakt och valfrihet bli mycket begränsad.

Riksrevisionen (RiR 2014:14) har konstaterat flera brister i lotstjänsten som indikerar att den inte är en effektiv insats för att påskynda etablering i arbetslivet. Sammantaget innebär detta att förslaget att avveckla etableringslotsen i ett valfrihetssystem inte bedöms få någon negativ effekt på den nyanländes möjlighet till etablering på arbetsmarknaden.

Förslaget innebär även att ansvarsfördelningen mellan aktörer som är involverade i etableringen förtydligas och etableringsprocessen blir mer förutsägbar då systemet med etableringslotsar avskaffas, vilket bedöms vara positivt för de nyanlända.

Konsekvenser för leverantörer av tjänsten etableringslots

Förslaget får konsekvenser för företag eftersom de företag som idag levererar tjänsten etableringslots inte längre kommer att ha möjlighet att bedriva etableringslotsverksamhet. I Arbetsförmedlingens valfrihetssystem för etableringslotsar får en

anställd lots hos en leverantör handleda högst 30 nyanlända samtidigt. Detta innebär att ett upphörande av tjänsten etableringslots får konsekvenser för cirka 1 000 enskilda lotsar. Egenföretagare och småföretag skulle troligen beröras särskilt, då cirka 85 procent av lotsmarknaden utgörs av leverantörer med färre än 50 anställda. Under 2014 utgick cirka 600 miljoner i ersättning till etableringslotsar. Flera företag som erbjuder tjänsten etableringslots erbjuder även andra av Arbetsförmedlingen upphandlade tjänster och utbildningar, dessa tjänster kan de fortsätta att erbjuda.

Aktörer från civilsamhället har stått för sju procent av etableringslotstjänsterna. Dessa blir av med en inkomstkälla när tjänsten upphör och det innebär att en omorganisering av delar av verksamheten krävs om de vill bedriva stödarbete till nyanlända även fortsättningsvis. Förslaget bedöms dock ha marginell effekt på civilsamhället i stort.

Konsekvenser för Arbetsförmedlingen

Enligt etableringslagen ska Arbetsförmedlingen tillsammans med den nyanlände upprätta en etableringsplan, vilken bl.a. ska innehålla aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen får möjlighet att avgöra vilken eller vilka insatser som ska erbjudas, vilket ger myndigheten en större flexibilitet i vilket stöd som ska erbjudas de nyanlända och hur stödet till den nyanlände kan utformas.

Enligt uppgifter från Arbetsförmedlingen är administrationen kring tjänsten etableringslots omfattande. Förslaget innebär därför en minskad arbetsbelastning av myndighetens centrala administration då upphandling och uppföljning av etableringslotsar upphör. Det innebär även en minskad administration då handläggning och uppföljning av lotsärenden frigörs från arbetsförmedlaren. Förslaget medför en större flexibilitet vid utformningen av etableringsplanerna eftersom de inte längre behöver tas hänsyn till att dessa ska innehålla den rättighetsbaserade insatsen etableringslots.

Förslaget innebär att nyanländas efterfrågan på praktiskt stöd kan öka i början av etableringsprocessen. Det ingår i myndighetens

serviceskyldighet enligt förvaltningslagen (1986:223) att i dessa fall guida den nyanlända till rätt myndighet eller till kommunen.

En konsekvens av förslaget är att antalet aktörer i etableringsuppdraget minskar vilket förväntas minska den upplevda otydligheten i ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunen i vissa frågor, vilket bedöms underlätta myndighetens arbete.

Konsekvenser för kommuner

Kommunerna har en central och viktig roll vad gäller nyanländas etablering. Viktiga kommunala uppgifter är bl.a. utbildning i svenska för invandrare, samhällsorientering, mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning samt andra insatser för att underlätta etablering i samhället. Avsikten när lotsarna infördes var inte att förändra kommunernas roll i dessa avseenden. Som lotstjänsten utvecklades har lotsarna i viss begränsad utsträckning utfört uppgifter som annars skulle ligga hos kommunen. Förslaget innebär att lotsarna tas bort.

Då antalet aktörer i etableringsuppdraget minskar förväntas den upplevda otydligheten i ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och andra myndigheter samt kommunen i vissa frågor minska. Detta bedöms underlätta kommunernas arbete.

Konsekvenser för barn

Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare syftar till att underlätta och påskynda målgruppens etablering i arbets- och samhällslivet. Insatserna är primärt riktade till vuxna, inte barn och ungdomar. Barnen påverkas dock indirekt av föräldrarnas etablering. Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser för barn.

Konsekvenser för jämställdheten

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för jämställdheten. En mindre andel kvinnor än män har utnyttjat

rätten att ta stöd av en etableringslots. Arbetsförmedlingen ska enligt förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen utforma verksamheten bl.a. så att den främjar mångfald och jämställdhet samt motverkar diskriminering i arbetslivet och en könsuppdelning på arbetsmarknaden.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär minskade utgifter för staten för etableringslotsar, men något ökade utgifter för andra arbetsförberedande insatser. Vidare innebär förslaget en minskad administration inom Arbetsförmedlingen.

De sammantagna ekonomiska konsekvenserna av förslaget kommer att redovisas i samband med budgetpropositionen för 2016.

Övriga konsekvenser

Förslaget förväntas få mycket begränsade konsekvenser för andra myndigheter i form av en ökning av behov av vägledning enligt serviceskyldigheten i förvaltningslagen (1986:223). Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges medlemskap i EU, för landsting eller för miljön.

6 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Förslaget behandlas i avsnitt 3.

Paragraferna 11–13 §§ som reglerar tjänsten etableringslots och tillhandahållandet av ett eller flera valfritetssystem enligt lagen (2008:962) om valfritetssystem upphör att gälla den 1 januari 2016.

Departementsserien 2015

Kronologisk förteckning

---

1. Galdenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut. Ju.
2. Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Fi.
3. Trossamfundens sociala insatser. En preliminär undersökning. S.
4. Brottmålsprocessen – en konsekvensanalys. Ju.
5. Uppbörd av böter. Ju.
6. En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna. S.
7. Rätten till försvarare, m.m. Ju.
8. Ytterligare en månad inom föräldrapenningen reserveras för vardera föräldern. S.
9. Ett reformerat bilstöd. S.
10. Återlämnande av olagligt utförda kulturföremål. Ku.
11. Res lätt med biljett. N.
12. Missbruk av svenska pass. Omfattning och åtgärdsförslag. Ju.
13. Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. N.
14. Statliga utställningsgarantier. En översyn. Ku.
15. Sanktionsavgifter för andra aktörer på fiskets område än yrkesfiskare. N.
16. Avlägsnande av vrak. Ju.
17. Avskaffande av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. S.
18. Patienttrörlighet inom EES – vissa kompletterande förslag. S.
19. Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas. S.
20. Kostnadsansvar för smittskyddsläkemedel. S.
21. Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer. N.
22. Barnombudsmannens anmälningskyldighet. S.
23. Höjt avgiftstak för avgift enligt socialtjänstlagen (2001:453) 8 kap. 5 §. S.
24. Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning. Ju.
25. Ett ändamålsenligt minoritetsskydd. Ju.
26. Avskaffande av systemet med etableringslotsar. A.

Departementsserien 2015

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Avskaffande av systemet med etableringslotsar. [26]

Finansdepartementet

Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. [2]

Justitiedepartementet

Gäldenärens möjligheter att överklaga utmättningsbeslut. [1]

Brottmålsprocessen – en konsekvensanalys. [4]

Uppbörd av böter. [5]

Rätten till försvarare, m.m. [7]

Missbruk av svenska pass. Omfattning och åtgärdsförslag. [12]

Avlägsnande av vrak. [16]

Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning. [24]

Ett ändamålsenligt minoritetsskydd. [25]

Kulturdepartementet

Återlämnande av olagligt utförda kulturföremål. [10]

Statliga utställningsgarantier. En översyn. [14]

Näringsdepartementet

Res lätt med biljett. [11]

Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. [13]

Sanktionsavgifter för andra aktörer på fiskets område än yrkesfiskare. [15]

Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer. [21]

Socialdepartementet

Trossamfundens sociala insatser. En preliminär undersökning. [3]

En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna. [6]

Ytterligare en månad inom föräldrapenningen reserveras för vardera föräldern. [8]

Ett reformerat bilstöd. [9]

Avskaffande av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. [17]

Patientörmlighet inom EES – vissa kompletterande förslag. [18]

Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas. [19]

Kostnadsansvar för smittskyddsläkemedel. [20]

Barnombudsmannens anmälnings-skyldighet. [22]

Höjt avgiftstak för avgift enligt socialtjänstlagen (2001:453) 8 kap. 5 §. [23]

Fritzes

ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 Fax 08-598 191 91 order.fritzes@nj.se www.fritzes.se

ISBN 978-91-38-24294-0 ISSN 0284-6012